

Milijana Bojić

boji.milijana03@gmail.com

Aleksandra Stošić

Ranka Tubić

JU Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske

Banja Luka

UDK 027.54(497.6RS):021.61

DOI 10.7251/BSCSR2310334B

IZGRADNJA I ZNAČAJ NACIONALNOG FONDA REPUBLIKE SRPSKE

Sažetak: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske od 1999. godine obavlja funkciju nacionalne biblioteke u Republici Srpskoj, što znači da je njena obaveza da prikuplja, čuva, predstavlja i daje na korišćenje bibliotečku-informacionu građu i izvore Republike Srpske. Građa za Nacionalni fond se nabavlja kupovinom, razmjenom, poklonom i obaveznim primjerkom. U radu ćemo se osvrnuti na značaj Nacionalnog fonda za Narodnu i univerzitetku biblioteku i Republiku Srpsku, njegovu građu, čuvanje i način formiranja, kao i načine prikupljanja bibliotečke građe.

Ključne riječi: Nacionalni fond, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, formiranje, nabavka, čuvanje, smještaj, građa Nacionalnog fonda, formati u Nacionalnom fondu, oznake Nacionalnog fonda, izdavačka produkcija Republike Srpske.

Izgradnja i građa Nacionalnog fonda u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci Republike Srpske

Izgradnja i održavanje nacionalnog fonda obaveza je Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srpske od njegovog osnivanja 1999. godine, kada je ova biblioteka preuzela ulogu nacionalne biblioteke. Građa je prikupljana na osnovu svih kataloga koji su se koristili i koriste u biblioteci i kataloga izdavača, a obuhvata i građu iz perioda od 1992. godine, kada su definisane teritorijalne granice Republike Srpske.

Prilikom odabira građe za nacionalni fond, u obzir se uzimaju sljedeći kriterijumi:

- Da je građa nastala na teritoriji Republike Srpske (teritorijalna oblast utvrđena 1992. godine)
- Da se odnosi na Republiku Srpsku i njeno stanovništvo, a nastala je van njene teritorije

Kada je riječ o autorima, kriterijumi za selekciju nacionalne građe su sljedeći:

- da je rođen na teritoriji Republike Srpske
- da je živio ili živi na teritoriji Republike Srpske;
- da je poslom vezano za teritoriju Republike Srpske;
- da je doprinijelo razvoju Republike Srpske.

Građa Nacionalnog fonda Republike Srpske u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci

Samu građu fonda čine monografske publikacije (štampane ili rukom pisane publikacije, separati te stara i rijetka knjiga) serijske publikacije (novine, časopisi, listovi, godišnjaci, almanasi i kalendari) i neknjižna bibliotečko-informacionu građa i izvori.

Prostor za nacionalni fond mora biti izdvojen iz opšteg fonda biblioteke, sa izdvojenim zbirkama. Trebalo bi da se sastoji od prostora za smještaj građe, čitaonice i radnog prostora bibliotekara. Fond je zatvorenog tipa, sa ograničenim pristupom. Korištenje njegove građe je dozvoljeno isključivo na zahtjev, i to u svrhe naučnog i istraživačkog rada, kao i u svrhu predstavljanja na izložbama i prezentacijama.

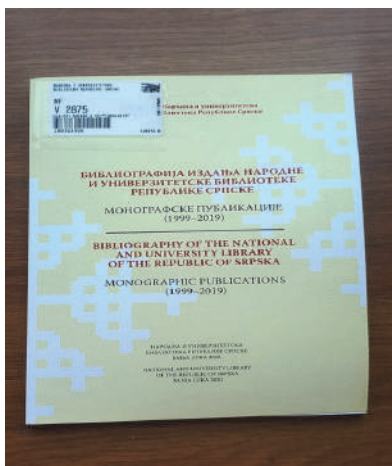
Monografske publikacije se smještaju na police (bilo bi dobro da su zastakljene, zbog zaštite od prašine i nekontrolisanog pristupa). Knjige bez korica, separati i brošure, prije nego što se ulože, stavljaju se u kutije ili kartonske korice. Serijske publikacije, takođe se poslije kompletiranja godišta fascikliraju (bez povezivanja i korićenja). Posebna pažnja posvećuje se rukopisima, prije svega zbog unikatnosti. Potrebno ih je pohraniti u fascikle i čuvati na adekvatan način.

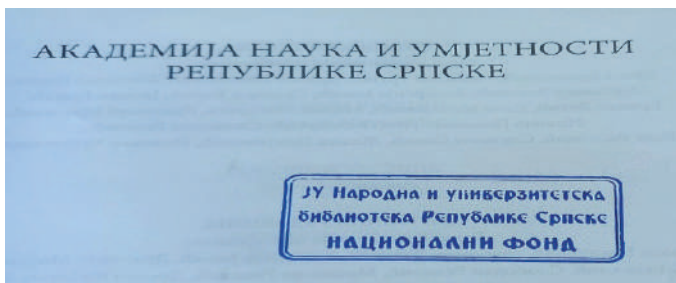
Izgled Nacionalnog fonda u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci Republike Srpske

Katalogizacija i formati Nacionalnog fonda u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci Republike Srpske

Obrada prikupljene građe za nacionalni fond se ne razlikuje od obrade građe za popunjavanje drugih fondova. Primjenjuje se objedinjeni ISBD standard i pravila propisana važećim podzakonskim aktima. Publikacije se inventarišu i fizički označe. Inventarisanje bibliotečko-informacione građe i izvora za nacionalni fond vrši se u tekućim knjigama inventara, u odnosu na vrstu građe.

Primjeri građe po formatima. Signature imaju slovnu oznaku NF, oznaku pripadajućeg formata (I, III, V, VII) i redni broj. Vinjete se lijepu na gornjem lijevom uglu.

Pečat Nacionalnog fonda Republike srpske

Свој број (1)	137310209	Дублет (2/3)	
Напомена о појави (1)	Недефинисан	Нумераторни бројевци	Inv. knj. 100... Monografske radje
Напомена о последици (2)	1 - Поставља према токулем броју	Инвентарски број (1)	100326004
Број примерка (3)		Датум инвентарисања (3)	30.01.2023
Подлокација (4)	NF - Nacionalni fond	Степен доступности (3)	7
Централна ознака (5)		Статус (4)	
Формат (6)	S - 22 cm do 24 cm	Датум статуса (5)	30.01.2023
Нумератори токулем процес	NF 10 - Nacionalni fond	Организациска доступност (1)	
Титул број (10)	3684	Нумератори примерка за позајмицу	
Нумерисања у синтаксури (13)		Бр. за поз. (9)	
Уди, слободни приступ (14)		Напомене (1)	
АБС и друго - 1 део (15a)		Напомене (3)	
АБС и друго - 2 део (15b)		Под о. набајви (1)	347018 ;
Нумерисања у уни - ран део (16)		Поље 003	

Buttons: COMARC, Садржи број, Копирај, Исприми назив, У реду, Откажи

Primjer katalogizacije građe Nacionalnog fonda

Dostupnost i korištenje građe Nacionalnog fonda

Istražujući za potrebe ovog rada, proučavali smo i rad drugih nacionalnih biblioteka. Njihov zadatak je takođe sakupljanje, katalogizacija, konzervacija i čuvanje nacionalnog blaga koje se odnosi na zemlju u kojoj se nalaze.¹⁶ Fondovi su zatvorenog tipa i mogu se koristiti samo u čitaonicama koje su posebno opremljene za tu namjenu. Primjer dvije biblioteke koje imaju nadležnosti i funkcije nacionalne su Centralna nacionalna biblioteka u Firenci i Centralna nacionalna biblioteka u Rimu. Njihova uloga je *prikupljanje, čuvanje i dokumentovanje istorijskog pamćenja nacije*.¹⁷

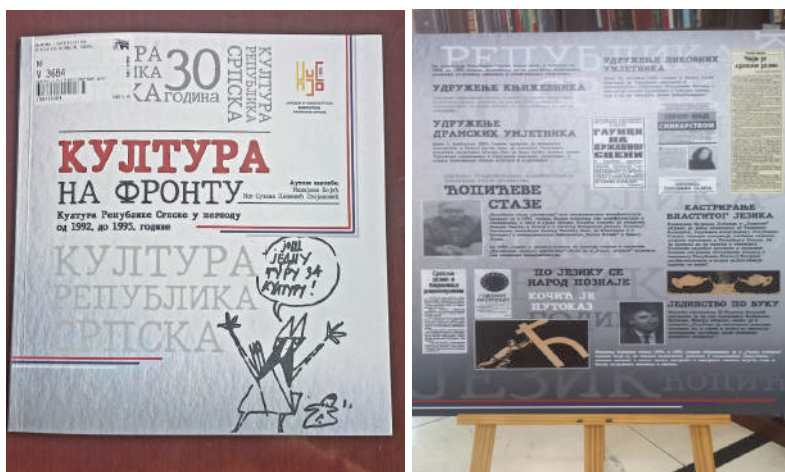
Bibliotečko-informaciona građa i izvori Nacionalnog fonda Republike Srpske ne smiju se izdavati korisnicima van biblioteke, osim za potrebe izložbi, pod posebnim odgovarajućim uslovima (primijeniti uslove iz važećih propisa, kao što su osiguranje građe kod osiguravajućeg društva, precizno utvrđeni termini izlaganja, izlaganje kontrolisanoj jačini svjetlosti i sl.)

Sveobuhvatna slika o ljudima, jeziku, sociološkim i drugim temama te teritoriji na kojoj su publikacije iz fonda nastale i njihovo sigurno očuvanje kao nacionalnog blaga najveća su uloga koju Nacionalni fond kao posebna zbirka u Narodnoj u

¹⁶ Misija Nacionalne biblioteke Francuske. (www.bnf.fr), [12.11.2022].

¹⁷ (www.bncf.firenze.sbn.it), [1.9.2022].

univerzitetskoj biblioteci ima. Primjer korištenja i značaj fonda je i izložba koja je priređena povodom 30 godina postojanja Republike srpske. Koristeći serijske publikacije koje se čuvaju u okviru nacionalnog fonda, bibliotekari Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srpske su priredili izložbu pod nazivom *Kultura na frontu; Kultura Republike Srpske u periodu od 1992. do 1995. godine*. Kroz pregled novinskih članaka koji su izlazili u ovom periodu, oživljen je Nacionalni fond i prikazan njegov značaj za oblikovanje kulturnog i intelektualnog života Republike srpske.

Katalog izložbe i pano

Zaključak

Na kraju rada, poseban osvrt bismo željeli da damo na nabavku putem obaveznog primjerka. Izdavači serijskih i monografskih publikacija dužni su prema Zakonu o bibliotečko informacionoj djelatnosti Republike srpske da dostave jedan odnosno dvanaest primjeraka Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci. Upravo se taj dvanaesti primjerak monografskih publikacija preusmjerava direktno u nacionalni fond. Potrebno je podići svijest svih izdavača i samih autora o značaju dostavljanja obaveznog primjerka kako bi se trajno sačuvao u ovom zatvorenom fondu.

Sveobuhvatna slika o ljudima, jeziku, sociološkim i drugim

temama, te teritoriji na kojoj su publikacije iz fonda nastale i njihovo sigurno očuvanje kao nacionalnog blaga najveća su uloga i zanačaj koju Nacionalni fond kao posebna zbirka u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci Republike Srpske ima.

Literatura

1. Janjić, Jelena, *Bibliografija Republike Srpske, monografske publikacije 1992-1999*, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, Banjaluka, 2012.
2. *Od Srpske čitaonice do Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srpske – 150 godina*, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, Banjaluka, 2018.
3. Simović, Dubravka, *Obavezni primerak, prošlost u budućnosti*, Narodna biblioteka Srbije, Beograd (www.nb.rs (20.4.2021.))
4. Uputstvo za formiranje nacionalnog fonda JU Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, broj:44/16
5. www.bnf.fr
6. www.bncf.firenze.sbn.it

CONSTRUCTION AND SIGNIFICANCE OF THE NATIONAL FUND OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary: The National and University Library of the Republic of Srpska has been performing the function of the national library in the Republic of Srpska since 1999, which means that its obligation is to collect, preserve, present and make available library and information materials and sources of the Republic of Srpska. Material for the National Fund is acquired by purchase, exchange, gift and obligatory copy. In the paper, we will look at the importance of the National Fund for the National and University Library of the Republic of Srpska, its structure, preservation and method of formation, as well as ways of collecting library materials.

Keywords: National Fund, National and University Library of the Republic of Srpska, formation, acquisition, storage, accommodation, contents of the National Fund, formats in the National Fund, labels of the National Fund, publishing production of the Republic of Srpska.

„БИБЛИОТЕКАРСТВО СРПСКЕ“
Часопис из области библиотекарства и
библиотечко-информационе дјелатности
год. XI, бр. 10

Librarianship of Serpska
Journal of Library Information Function

За издавача
Љиљана Кнежевић

Главни и одговорни уредник
др Радославка Сударушић

Издаје
Друштво библиотекара Републике Српске

Припрема и прелом слога
Зоран Танић

Лектор
Данијела Мандић

Лектор за енглески језик
Невенка Јовичић

Адреса редакције
71123 Источно Сарајево
Стефана Немање број 6, тел: 057 340 305
факс: 057 320 670
e-mail: matbibli@teol.net

Рјешењем Министарства просвјете и културе
у Влади Републике Српске, број 6-01-8-20/05 од 15.12.2005.
године, часопис Библиотекарство Српске, Вишеград,
уписан је у регистар јавних гласила под редним бројем 506.

Штампа
ЦЕНТАР ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ
РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ЗАПОШЉАВАЊЕ ИНВАЛИДА
Бања Лука

Тираж
200

Вишеград, април 2023.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

02(497.6 Република Српска)

БИБЛИОТЕКАРСТВО Српске : часопис из области
библиотекарства и библиотечно-информационе дјелатности =
Librariranship of Srpska : Journal of Library Information Function /
главни и одговорни уредник Алекса М. Алаџић. - Год. 1, бр. 1
(2008)- . - Вишеград (Ужичког корпуса 12) : Друштво библиотекара
Републике Српске : Library Association of Republic of Srpska, 2008- .
- 22 cm

Годишње.
ISSN 1840-4030 = Библиотекарство Српске

COBISS.BH-ID 17218566